

TEKSTY PRZYJĘTE

Wydanie tymczasowe

P8_TA-PROV(2019)0203

Sytuacja w zakresie praw człowieka w Kazachstanie

Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 14 marca 2019 r. w sprawie sytuacji w zakresie praw człowieka w Kazachstanie (2019/2610(RSP))

Parlament Europejski,

- uwzględniając swoją rezolucję z dnia 12 grudnia 2017 r. w sprawie projektu decyzji Rady w sprawie zawarcia, w imieniu Unii, Umowy o wzmocnionym partnerstwie i współpracy między Unią Europejską i jej państwami członkowskimi, z jednej strony, a Republiką Kazachstanu, z drugiej strony¹ oraz rezolucję z dnia 10 marca 2016 r. w sprawie wolności słowa w Kazachstanie²,
- uwzględniając swoją rezolucję ustawodawczą z dnia 12 grudnia 2017 r. w sprawie projektu decyzji Rady w sprawie zawarcia, w imieniu Unii, Umowy o dialogu politycznym i współpracy między Unią Europejską i jej państwami członkowskimi, z jednej strony, a Republiką Kazachstanu, z drugiej strony³,
- uwzględniając swoje wcześniejsze rezolucje w sprawie Kazachstanu, w tym rezolucje z dnia 18 kwietnia 2013 r.⁴, 15 marca 2012 r.⁵ oraz 17 września 2009 r. w sprawie Jewgienija Żowtisa (Kazachstan)⁶,
- uwzględniając wzmocnioną umowę o partnerstwie i współpracy (EPCA) podpisaną w Astanie dnia 21 grudnia 2015 r.,
- uwzględniając swoją rezolucję z dnia 15 grudnia 2011 r. w sprawie postępów w realizacji strategii UE wobec Azji Środkowej⁷ oraz z dnia 13 kwietnia 2016 r. w sprawie realizacji i przeglądu strategii UE wobec Azji Środkowej⁸,

¹ Dz.U. C 368 z 11.10.2018, s. 2.

² Dz.U. C 50 z 9.2.2018, s. 38.

³ Dz.U. C 369 z 11.10.2018, s. 179.

⁴ Dz.U. C 45 z 5.2.2016, s. 85.

⁵ Dz.U. C 251 E z 31.8.2013, s. 93.

⁶ Dz.U. C 224 E z 19.8.2010, s. 30.

⁷ Dz.U. C 168 E z 14.6.2013, s. 91.

⁸ Dz.U. C 58 z 15.2.2018, s. 119.

- uwzględniając konkluzje Rady z dnia 22 czerwca 2015 r. i z dnia 19 czerwca 2017 r. w sprawie strategii UE wobec Azji Środkowej,
 - uwzględniając coroczny dialog dotyczący praw człowieka prowadzony przez UE i Kazachstan,
 - uwzględniając art. 135 ust. 5 i art. 123 ust. 4 Regulaminu,
- A. mając na uwadze, że w dniu 21 grudnia 2015 r. Unia Europejska i Kazachstan podpisały wzmocnioną umowę o partnerstwie i współpracy (EPCA), której celem jest zapewnienie szerokich ram pogłębionego dialogu politycznego i współpracy w dziedzinie spraw wewnętrznych i wymiaru sprawiedliwości oraz w wielu innych obszarach; mając na uwadze, że w umowie tej położono silny nacisk na demokrację i praworządność, prawa człowieka i podstawowe wolności, zasady gospodarki rynkowej i zrównoważonego rozwoju oraz współpracę ze społeczeństwem obywatelskim, w tym zaangażowanie społeczeństwa obywatelskiego w publiczne kształtowanie polityki;
- B. mając na uwadze, że Kazachstan przystąpił do Europejskiej Komisji na rzecz Demokracji przez Prawo (Komisja Wenecka) w marcu 2012 r.;
- C. mając na uwadze, że rząd Kazachstanu najwyraźniej nie podjął żadnych kroków w celu zmiany szeroko sformułowanych przepisów art. 174 kodeksu karnego, który zakazuje „podżegania” do podziałów społecznych, narodowych lub innych oraz art. 274, który zakazuje „rozpowszechniania informacji uznanych za nieprawdziwe”, ale nadal wykorzystuje te przepisy jako podstawę do oskarżania i więzienia działaczy społeczeństwa obywatelskiego i dziennikarzy;
- D. mając na uwadze, że w ostatnich latach wzrosła liczba więźniów politycznych w Kazachstanie; mając na uwadze, że w 2016 r. w różnych regionach Kazachstanu miały miejsce pokojowe wiece przeciwko zmianom w kodeksie ziemskim, w wyniku których zatrzymano ponad 1000 uczestników (w tym 55 dziennikarzy), z czego ponad 30 zostało następnie aresztowanych; mając na uwadze, że Grupa Robocza ONZ ds. Arbitralnych Zatrzymań uznała arbitralny charakter zatrzymań, brak sprawiedliwego procesu i w niektórych przypadkach rażąco naruszenia praw; mając na uwadze, że działacz społeczeństwa obywatelskiego Maks Bokajew odbywa karę więzienia za legalny udział w tym pokojowym wiecu;
- E. mając na uwadze, że rząd Kazachstanu współpracował z misją wysokiego szczebla Międzynarodowej Organizacji Pracy (MOP) i zobowiązał się do wdrożenia planu działania w celu rozwiązania zastrzeżeń MOP, lecz nie podjął znaczących kroków w celu wdrożenia postanowień planu działania, takich jak zmiana ustawy o związkach zawodowych; mając na uwadze, że nie wdrożył także wcześniejszych zaleceń komitetu ds. stosowania norm MOP w celu dokonania przeglądu ustawy o związkach zawodowych i kodeksu pracy oraz podjęcia wszelkich niezbędnych środków, aby zapewnić, że Konfederacja Niezależnych Związków Zawodowych Kazachstanu (CITUK) i jej podmioty zrzeszone będą mogły w pełni korzystać ze swoich praw związkowych;
- F. mając na uwadze, że działacze związków zawodowych Nurbek Kuszakbajew i Amin Eleusinow zostali zwolnieni warunkowo w maju 2018 r., ale nadal nie mogą prowadzić działalności związkowej; mając na uwadze, że działaczka Larisa Charkowa podlega

podobnym restrykcjom, jak również narażona jest na ciągle szykany sądowe, a wobec Erlana Baltabaja, innego działacza związków zawodowych z Szymkent, toczy się postępowanie karne na podstawie budzących wątpliwości zarzutów;

- G. mając na uwadze, że nowe przepisy dotyczące organizacji pozarządowych zaostrzyły zasady rachunkowości dla organizacji społeczeństwa obywatelskiego mając na uwadze, że organizacje praw człowieka są poddawane presji podatkowej w związku z dotacjami otrzymywanymi od międzynarodowych darczyńców;
- H. mając na uwadze, że poważnie naruszona została wolność religii i przekonań; mając na uwadze, że przekonania religijne są wykorzystywane przez władze jako pretekst do arbitralnych zatrzymań; mając na uwadze, że Saken Tulbajew został uwięziony po oskarżeniu go o „podżeganie do nienawiści religijnej”;
- I. mając na uwadze, że 13 marca 2018 r. władze zakazały działalności pokojowemu ruchowi opozycyjnemu Demokratyczny Wybór Kazachstanu (DWK) i ponad 500 osobom, które w różny sposób go wspierały; mając na uwadze, że działacz społeczny Almat Żumagulow i poeta Kenżebek Abiszew stali się ofiarami walki władz Kazachstanu z DWK i zostali skazani odpowiednio na 8 i 7 lat pozbawienia wolności; mając na uwadze, że Ablowas Dżumajew został skazany na trzy lata więzienia, a Aset Abiszew na cztery lata więzienia za krytykowanie w internecie władz i wspieranie DWK;
- J. mając na uwadze, że prawo do wolności zrzeszania się, chociaż chronione przez konstytucję Kazachstanu, wciąż jest w dużej mierze ograniczone w tym kraju, a ustawa o stowarzyszeniach publicznych nadal wymaga od wszystkich publicznych stowarzyszeń zarejestrowania się w Ministerstwie Sprawiedliwości; mając na uwadze, że w grudniu 2015 r. nowe poprawki do tej ustawy nałożyły uciążliwe obowiązki sprawozdawcze i państwową regulację finansowania za pośrednictwem organu powołanego przez rząd; mając na uwadze, że osoby zaangażowane w działalność w niezarejestrowanych organizacjach mogą podlegać sankcjom administracyjnym i karnym;
- K. mając na uwadze, że społeczeństwo obywatelskie i działacze na rzecz praw człowieka nadal poddawani są represjom i ograniczeniom w swojej działalności, wśród nich działaczka na rzecz praw człowieka Elena Semenowa, która została objęta zakazem podróży za „świadome rozpowszechnianie fałszywych informacji”, oraz mieszkająca w Szymkencie działaczka Ardak Aszim, która została oskarżona o „podżeganie do podziałów” za jej krytyczne posty w mediach społecznościowych i umieszczona pod przymusem w szpitalu psychiatrycznym; mając na uwadze, że w dniu 10 maja 2018 r., podczas wizyty delegacji Parlamentu Europejskiego w Kazachstanie, policja użyła nadmiernej siły przeciwko pokojowym demonstrantom, którzy próbowali spotkać się z posłami do Parlamentu Europejskiego; mając na uwadze, że ponad 150 osób zostało zatrzymanych przez policję, a ponad 30 protestujących umieszczono w areszcie administracyjnym; mając na uwadze, że w dniach 17 i 18 września 2018 r. kazachska policja zatrzymała działaczy, którzy chcieli się spotkać z członkami delegacji Parlamentu Europejskiego;
- L. mając na uwadze, że w kwietniu 2018 r. weszły w życie nowe restrykcyjne poprawki do ustawy medialnej i informacyjnej, nadal blokowany jest dostęp do informacji w mediach społecznościowych, a przeciwko Forbes Kazakhstan i Ratel.kz wszczęto

dochodzenie karne z powodu „świadomego rozpowszechniania fałszywych informacji”; mając na uwadze, że korzystanie z sieci społecznościowych jest kontrolowane i ograniczane przez władze; mając na uwadze, że blogerzy i użytkownicy portali społecznościowych zostali skazani na karę więzienia, wśród nich Rusłan Ginatullin, Igor Czupina i Igor Syczew; mając na uwadze, że bloger Muratbek Tungiszbajew został ekstradowany z Kirgistanu do Kazachstanu z rażącym naruszeniem prawa i że był maltretowany w Kazachstanie;

- M. mając na uwadze, że bezkarność za tortury i złe traktowanie więźniów i podejrzanych pozostaje normą, mimo że rząd zobowiązał się do zerowej tolerancji wobec tortur; mając na uwadze, że władze nie przeprowadziły wiarygodnego dochodzenia w sprawie zarzutów stosowania tortur podczas rozszerzonego strajku w sektorze naftowym w Żangaözen w 2011 r.;
- N. mając na uwadze, że prokuratura w Ałma-Ata nie znalazła wiarygodnych dowodów na poparcie zarzutów stosowania tortur wobec biznesmena Iskandera Jerimbetowa, skazanego w październiku 2018 r. na siedem lat więzienia pod zarzutem oszustwa na wielką skalę; mając na uwadze, że Grupa Robocza ONZ ds. Arbitralnych Zatrzymań stwierdziła w 2018 r., że jego aresztowanie i zatrzymanie były arbitralne, wezwała do jego uwolnienia i wyraziła zaniepokojenie zarzutami stosowania tortur podczas jego tymczasowego aresztowania;
- O. mając na uwadze, że skala przemocy wobec kobiet oraz tradycyjne patriarchalne normy i stereotypy stanowią poważną przeszkodę dla równouprawnienia płci w Kazachstanie; mając na uwadze, że według organizacji pozarządowych przemoc wobec kobiet nie zawsze jest zgłaszana i niewielki odsetek przypadków przemocy wobec kobiet, a także molestowania seksualnego jest przedmiotem postępowań sądowych;
- P. mając na uwadze, że osoby LGBTI w Kazachstanie spotykają się z problemami prawnymi i dyskryminacją; mając na uwadze, że w Kazachstanie stosunki homoseksualne są legalne zarówno w przypadku mężczyzn, jak i kobiet, ale parom homoseksualnym i gospodarstwom domowym prowadzonym przez pary homoseksualne nie przysługuje ta sama ochrona prawna co parom heteroseksualnym;
- Q. mając na uwadze, że Kazachstan plasuje się na 143. miejscu spośród 167 państw w światowym rankingu demokracji, przy czym państwo to określono jako reżim autorytarny;
 - 1. apeluje do Kazachstanu o przestrzeganie zobowiązań międzynarodowych oraz poszanowanie praw człowieka i podstawowych wolności; wzywa władze kazachskie do położenia kresu naruszeniom praw człowieka oraz wszelkim formom represji politycznych, zgodnie z zasadami określonymi w art. 1, 4, 5 i 235 EPCA;
 - 2. podkreśla, że zacieśnienie stosunków politycznych, gospodarczych i kulturalnych między UE a Kazachstanem musi opierać się na wspólnym zobowiązaniu, by przestrzegać uniwersalnych wartości, szczególnie w odniesieniu do demokracji, praworządności, dobrych rządów i poszanowania praw człowieka; oczekuje, że EPCA będzie sprzyjać wzmocnieniu praworządności i uczestnictwa demokratycznego wszystkich obywateli, bardziej zróżnicowanemu krajobrazowi politycznemu, lepiej funkcjonującemu, niezależnemu i bezstronnemu sądownictwu, większej przejrzystości i rozliczalności rządu oraz poprawie przepisów prawa pracy;

3. z zadowoleniem przyjmuje uwolnienie niektórych więźniów politycznych, a mianowicie; Władimira Kozłowa, Guzjal Bajdalinowej, Sejtkazego Matajewa, Edigeo Batyrowa, Jerżana Orazalinowa, Sajata Ibrajewa, Aseta Matajewa, Zinaidy Mukhortowej, Talgata Ajana oraz pracowników rafinerii w Żangaözen, a także związkowców Amina Eleusinowa i Nurbeka Kuszakbajewa, których wolność nadal jest jednak ograniczona; z zadowoleniem przyjmuje decyzję o uwolnieniu Ardak Aszim ze szpitala psychiatrycznego; potępia brutalny środek, jakim jest psychiatria represyjna, i wzywa do zniesienia nakazu leczenia psychiatrycznego wobec Ardak Aszim oraz wszelkich przymusowych środków medycznych wobec działaczki Natalii Ulasik;
4. wzywa do pełnego uniewinnienia i natychmiastowego uwolnienia wszystkich działaczy i więźniów politycznych obecnie pozbawionych wolności, w szczególności Mukhtara Dżakiszewa, Maksa Bokajewa, Iskandera Jerimbetowa, Arona Atabeka, Sanata Bukenowa, Makhambeta Abżana i Sakena Tulbajewa, a także do zniesienia ograniczeń dotyczących swobody przemieszczania się innych osób;
5. apeluje do rządu kazachskiego o zmianę art. 174 kodeksu karnego dotyczącego „podżegania do podziałów społecznych, narodowych, klanowych, rasowych, klasowych lub religijnych”, przez jego zawężenie w celu zapobieżenia arbitralnemu ściganiu z naruszeniem norm dotyczących praw człowieka, a także art. 274 kodeksu karnego, który ogólnie zakazuje „rozpowszechniania informacji uznanych za nieprawdziwe”, oraz o uwolnienie działaczy, dziennikarzy i innych krytycznie nastawionych osób obecnie więzionych na podstawie tych artykułów;
6. apeluje do rządu kazachskiego o położenie kresu represjom wobec niezależnych związków zawodowych i zniesienie ograniczeń dotyczących ich działalności, zaprzestanie politycznie umotywowanych postępowań karnych wobec przywódców związkowych i unieważnienie wyroków wobec Larissy Charkowej, Nurbeka Kuszakbajewa i Amina Eleusinowa oraz umożliwienie im wznowienia działalności związkowej bez przeszkód czy szykan; apeluje też do rządu o reakcję na zastrzeżenia Parlamentu Europejskiego dotyczące postępowania karnego wobec Erlana Baltabaja oraz o przegląd ustawy o związkach zawodowych z 2014 r. i kodeksu pracy z 2015 r. w celu zapewnienia ich zgodności ze standardami MOP;
7. apeluje do rządu kazachskiego o wdrożenie zaleceń specjalnego sprawozdawcy ONZ ds. prawa do wolności pokojowego zgromadzania się i zrzeszania się oraz o przegląd ustawy o stowarzyszeniach publicznych i warunków dostępu do finansowania;
8. apeluje do rządu kazachskiego o położenie kresu wszelkiego rodzaju arbitralnym zatrzymaniom, działaniom odwetowym i szykanom wobec obrońców praw człowieka, organizacji społeczeństwa obywatelskiego i opozycyjnych ruchów politycznych, w tym faktycznych lub rzekomych zwolenników DWK;
9. apeluje do rządu kazachskiego, aby dokonał przeglądu zmian w ustawie o mediach i informacji, która weszła w życie w bieżącym roku, wprowadził moratorium na środki karne w odniesieniu do zniesławień, poczynił wszelkie niezbędne kroki w celu uchylecia odnośnych artykułów nowego kodeksu karnego dotyczących zniesławień, ustanowił górną granicę kar za zniesławienie orzekanych w procesach cywilnych, położył kres szykanom i działaniom odwetowym wobec dziennikarzy krytycznych wobec rządu oraz zaprzestał blokowania dostępu do informacji zarówno w internecie, jak i poza nim;

10. wzywa do podjęcia działań w reakcji na komunikaty Komisji Praw Człowieka ONZ, Grupy Roboczej ONZ ds. Arbitralnych Zatrzymań oraz specjalnego sprawozdawcy ONZ ds. tortur; apeluje o ochronę ofiar tortur, o zapewnienia im właściwej opieki medycznej i o przeprowadzenie odpowiednich dochodzeń w sprawach dotyczących stosowania tortur; domaga się, by położono kres nadużywaniu procedur ekstradycyjnych Interpolu oraz zaprzestano prześladowania opozycji politycznej za granicą; apeluje do rządu kazachskiego, aby wypełnił swoje zobowiązania do zerowej tolerancji wobec oraz zapewnił przeprowadzenie pełnych dochodzeń w odniesieniu do zarzutów stosowania tortur, w tym w kontekście wydarzeń w Żangaözen; apeluje do rządu o przegląd sprawy Iskandera Jerimbetowa w świetle konkluzji Grupy Roboczej ONZ ds. Arbitralnych Zatrzymań oraz o zapewnienie należytego dochodzenia w odniesieniu do zarzutów stosowania tortur;
11. zwraca uwagę na wieloetniczność i wielowyznaniowość Kazachstanu i podkreśla potrzebę ochrony mniejszości i ich praw, w szczególności w odniesieniu do używania języków, wolności religii lub przekonań, niedyskryminacji i równości szans; z zadowoleniem przyjmuje pokojowe współistnienie różnych wspólnot w Kazachstanie; apeluje do Kazachstanu o zaprzestanie prześladowania obywateli za legalne korzystanie przez nich z wolności sumienia i wyznania; domaga się natychmiastowego uwolnienia osób skazanych za wyznawanie wiary;
12. wzywa władze do zwalczania wszelkich form przemocy wobec kobiet; ponadto wzywa do podjęcia działań mających zapewnić skuteczne i dostępne drogi zgłaszania przemocy oraz środki ochrony uwzględniające potrzeby ofiar przemocy i gwarantujące poufność; apeluje o położenie kresu bezkarności oraz o podjęcie działań mających na celu zapewnienie odpowiednich sankcji karnych przeciw sprawcom;
13. nalega na pełne przestrzeganie praw społeczności LGBTI; wzywa rząd Kazachstanu do zagwarantowania, że społeczność LGBTI nie będzie spotykać się z dyskryminacją;
14. wzywa Kazachstan do pełnego wdrożenia zaleceń międzynarodowej misji obserwacji wyborów przeprowadzonej przez Biuro Instytucji Demokratycznych i Praw Człowieka OBWE podczas wyborów w dniu 20 marca 2016 r., gdyż zgodnie z tymi zaleceniami kraj ten ma nadal wiele do zrobienia, jeśli chodzi o wypełnienie podjętych w ramach OBWE zobowiązań odnoszących się do demokratycznych wyborów; wzywa władze Kazachstanu, aby unikały ograniczania działalności niezależnych kandydatów; nawołuje ponadto do poszanowania praw wyborczych obywateli;
15. przypomina o znaczeniu współpracy UE i OBWE w zakresie doskonalenia dobrych praktyk demokratycznego sprawowania rządów w tym państwie, szczególnie w dziedzinie praw człowieka i praworządności; w związku z tym apeluje do władz kazachskich o poszerzenie mandatu OBWE w tym państwie, a w szczególności o przywrócenie mandatu ośrodka OBWE w Astanie, co stanowi istotny warunek dalszej współpracy między UE a Kazachstanem;
16. wzywa UE, a w szczególności Europejską Służbę Działań Zewnętrznych (ESDZ), do uważnego monitorowania rozwoju wydarzeń w Kazachstanie, w razie potrzeby zgłaszania obaw władzom tego kraju, oferowania pomocy oraz regularnego zdawania sprawozdań Parlamentowi; wzywa delegaturę UE w Astanie, aby w dalszym ciągu odgrywała aktywną rolę w monitorowaniu sytuacji oraz podnosiła kwestię wolności słowa podczas wszelkich posiedzeń dwustronnych; apeluje do ESDZ o aktywne

angażowanie się w misje obserwacji procesów sądowych, tak by monitorować procesy o charakterze politycznym i postępowania umotywowane politycznie oraz sprawdzać, czy prawo do uczciwego procesu ma zastosowanie do wszystkich obywateli;

17. zobowiązuje swojego przewodniczącego do przekazania niniejszej rezolucji Radzie, Komisji, wiceprzewodniczącej Komisji / wysokiej przedstawiciel Unii ds. zagranicznych i polityki bezpieczeństwa, specjalnemu przedstawicielowi Unii Europejskiej w Azji Środkowej, rządowi i parlamentowi państw członkowskich oraz rządowi i parlamentowi Kazachstanu.